

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

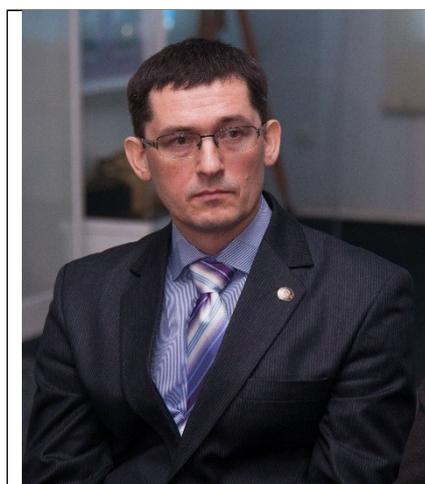
«ЛЮДИНА І ПОЛІТИКА»

Ступінь освіти	Бакалавр
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Тривалість викладання	Осінній, весняний семестри (9, 10, 11, 12 чверті)
Кількість кредитів	12 кредитів ЄКТС (360 годин)
Заняття:	
Лекції	3 години
Практичні заняття	2 години
Мова викладання	Українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=4015>

Кафедра, що викладає: Історії та політичної теорії (ІПТ)

Викладач:

Зенкін Михайло Васильович

Доцент, кандидат історичних наук

Персональна сторінка:

<https://ipt.nmu.org.ua/ua/spivr/zenkin.php>

E-mail: Zenkin.M.V@nmu.one

1. Анотація до курсу

Курс «Людина і політика» спрямований на комплексне вивчення взаємодії індивіда та політичної сфери, механізмів формування політичної поведінки, ролі особистості у функціонуванні політичних інститутів і процесів. Дисципліна поєднує підходи політичної науки, соціальної психології, антропології та філософії, що дозволяє розкрити багатовимірність впливу політики на людину і, навпаки, людини — на політичну реальність.

У межах курсу розглядаються такі ключові теми, як політична соціалізація, цінності та політичні орієнтації, психологічні механізми прийняття політичних рішень, лідерство, масова поведінка, політичні емоції, участь громадян у виборах і

протестних рухах. Значну увагу приділено аналізу політичної культури, ідентичностей та впливу медіа на сприйняття політики.

Оволодіння курсом дає студентам можливість глибше зрозуміти природу політичної активності, чинники політичної мотивації та поведінки, а також формує навички критичного оцінювання взаємодії особистості з владними структурами й інформаційним простором. Дисципліна забезпечує важливі теоретичні та практичні основи для розвитку компетентностей у сфері політичного аналізу, комунікації та участі.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування результатів навчання щодо розуміння значимості моральної складової легітимізації правлячого режиму, політичної самоорганізації суспільства, вивчення психологічних явищ та процесів, що супроводжують політичну діяльність, роз'яснення явищ політичної свідомості та самосвідомості, одержання теоретичних основ для складення уявлень про свою власну політичну свідомість і культуру, уявлення про політику та індивідуальної картини світосприймання, надавання характеристик психологічним явищам, що викликають та супроводжують політичні процеси у суспільстві.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів вищої освіти зі змістом предмета і категоріями політичної культури;
- навчити використанню теоретичних знань під час аналізу політичної культури, її основних форм та функцій в політичному процесі;
- навчити аналізувати джерела та наслідки змін політичної культури у політичних системах;
- навчити вільно оперування професійною термінологією, використовуваною в даній сфері практичної діяльності;
- вивчити теоретичні аспекти та моделі психологічних явищ та процесів, що впливають на політичну свідомість і політичну самосвідомість людини;
- вивчити психологічні явища та процеси, що викликають та супроводжують політичні кампанії;
- сформування уявлення про політичні технології;
- сформувати у студентів навички аналізу змісту та складових впливу політичних кампаній.

3. Результати навчання:

Дисциплінарні результати навчання:

- Уміти формулювати власну позицію щодо політичних процесів, аргументовано її відстоювати на основі фактів і наукових джерел.
- Застосовувати методи критичного аналізу політичних текстів, документів і медіа-матеріалів.
- Виявляти логічні помилки, упередження та маніпуляції в політичних дискурсах.

- Володіти навичками ділового спілкування, ведення дискусій та презентацій політичних досліджень.
- Орієнтуватися у чинному законодавстві України та міжнародно-правових актах щодо прав людини.
- Демонструвати громадянську позицію, етичну відповідальність і толерантність у професійній діяльності.
- Коректно застосовувати термінологію та категорії політичної науки у власних дослідженнях.
- Використовує методологічні підходи до аналізу політичних явищ.
- Розробляє аналітичні схеми, типології та моделі для пояснення політичних процесів.
- Використовувати класичні та сучасні підходи для аналізу політичних ситуацій.
- Розробляти пропозиції для вдосконалення політичних практик на основі теоретичних знань.
- Аналізувати політичні процеси з урахуванням історичних, соціокультурних і ціннісних особливостей та визначати чинники впливу на політичні рішення та результати.
- Оцінювати ефективність політичних інститутів і режимів у порівняльній перспективі.
- Використовує методи емпіричних досліджень при застосуванні нормативно-теоретичних моделей для аналізу політичних рішень.
- Порівнює політичні системи, партії, рухи за визначеними критеріями.
- Ідентифікувати ролі, інтереси й ресурси політичних акторів у різних контекстах.
- Аналізувати динаміку влади та механізми урядування.
- Пояснювати політичну поведінку громадян, еліт і груп тиску.
- Оцінює політичні рішення через призму ефективності, легітимності та суспільного інтересу.
- Вивчає взаємозв'язок між національною та європейською політикою.
- Формулювати мету, завдання, гіпотези дослідження.
- Готувати аналітичний звіт із висновками та рекомендаціями.
- Пояснювати взаємозв'язок економічних і політичних процесів.
- Застосовувати інструменти економічного аналізу для прогнозування політичних тенденцій.
- Визначати цільові аудиторії та формує стратегії політичної комунікації.
- Розробляти PR-кампанії та інформаційні стратегії з урахуванням соціологічних даних.
- Надавати рекомендації політичним акторам щодо підвищення ефективності публічних комунікацій.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ

1. Поняття і сутність політичної культури

- Політична свідомість

- Поняття і сутність політичної культури
- 2. Структура і типи політичної культури**
- Підходи до структурування політичної культури
 - Рівні політичної культури
 - Політичні міфи: поняття і характерні риси
 - Типологія політичної культури
- 3. «Шлях» людини в політику**
- Політична соціалізація: становлення особистості
 - Політична участь і її типи
 - Політична поведінка
- 4. Психологія політичної діяльності**
- Політична діяльність і її мотиви
 - Психологічні аспекти електоральної поведінки
 - Політична організація: поява лідера
- 5. Психологічні аспекти політичного лідерства**
- Поняття і теорії лідерства
 - Функції та характеристика політичного лідера
 - Типології лідерства
- 6. Психологічні аспекти формування і функціонування політичної еліти**
- Політична еліта як політико-психологічний феномен. Типологія еліти
 - Еліта і суспільство
 - Основні характеристики сучасної української еліти
- 7. Психологія політичної влади**
- Теорії та форми політичної влади
 - Мотиви та ресурси влади
 - Психологічні ознаки легітимності влади
- 8. Громадянське суспільство, правова і соціальна держава**
- Сутність і структура громадянського суспільства
 - Поняття і ознаки правової держави
 - Соціальна держава
- 9. Демократія і диктатура**
- Сутність і моделі демократизації
 - Авторитаризм як психологічний феномен
 - Режимні переходи (основні теорії)
 - Теорія «спіралі мовчання» та «вікна Овертона»
- 10. Походження і сутність політичних партій**
- Історія походження
 - Сутність і генезис політичних партій
 - Структура і способи організації
 - Типології політичних партій
- 11. Діяльність партій в політичній системі**
- Депутат і партійна фракція

- Відношення партій з елементами політичної системи
- Електоральна діяльність партій
- Виборчий процес і політична парія
- Фракції і діяльності партій

12. Партійні системи

- Сутність і основні характеристики партійної системи
- Однопартійні системи
- Двопартійні системи
- Багатопартійні системи

13. Групи інтересів і їх вплив на політику

- Теорії груп
- Ознаки і функції
- Типологія груп інтересів
- Лобізм

14. Психологія політичних організацій

- Психологія організацій
- Психологія політичних рухів

15. Психологія малих груп в політиці

- Типи і типології малих груп у політиці
- Етапи формування малих груп у політиці
- Внутрішні механізми становлення політичної групи

16. Психологія великих груп у політиці

- Групи і їх особливості
- Групова свідомість і рівні її розвитку
- Політична психологія основних соціальних груп

17. Маси в політиці

- Стихійна поведінка і її механізми
- Психологія «натовпу» в «публіки»
- Масова паніка і агресія

18. Психологія виборчих кампаній

- Поняття «електоральна поведінка». Функції електорату.
- Основні підходи до дослідження
- Методи дослідження електоральної поведінки
- Стратегія і тактика виборчої кампанії
- Особливості психологічного впливу на електорат

19. Психологія політичної реклами і PR

- Політична реклама
- Іміджмейкинг
- PR

20. Комунікативний процес

- Спілкування та його види
- Труднощі у спілкування
- Методи впливу на співрозмовника

21. Психологічні аспекти формування іміджу

«Я-концепція» та її роль у формуванні іміджу

Соціально-психологічні механізми впливу на масову свідомість

Технології іміджування

Імідж політика і його особливості

22. Політичний ризик як феномен політичної культури

- Сутність та властивості політичного ризику
- Фактори та чинники політичного ризику
- Класифікація ризиків
- Управління ризиком

23. Політичний конфлікт: політико-психологічні аспекти

- Політичний конфлікт як соціально-психологічний феномен
- Види конфліктів та особливості їх вирішення
- Психологія виявлення та врегулювання політичних конфліктів

24. Культура політичного управління

- Політичне керівництво: сутність та структура.
- Процес прийняття рішень і його стадії.
- Реалізація рішень і її особливості.
- Принципи політичного управління.
- Бюрократизм і бюрократія.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Політична свідомість, політична культура та їх елементи (з написанням есе)
2. Особа в політичному процесі та її діяльність (з написанням есе)
3. Психологічні аспекти політичної еліти та лідерства
4. Психологія політичної влади
5. Громадянське суспільство, правова і соціальна держава
6. Психологія авторитаризма і демократії
7. Походження і сутність політичних партій
8. Діяльність партій в політичній системі
9. Партійні системи
10. Психологія політичних організацій
11. Психологія малих груп в політиці
12. Психологія великих груп у політиці
13. Маса в політиці
14. Психологія виборчих кампаній
15. Психологія політичної реклами і PR
16. Психологічні аспекти формування іміджу

17. Політичний ризик як феномен політичної культури

18. Політичний конфлікт: політико-психологічні аспекти

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365, використання дистанційної платформи (<https://do.nmu.org.ua/>).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

6.2. Здобувач вищої освіти може отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування, включаючи підсумкові тести за кожну навчальну чверть та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за два теоретичні блоки в першому семестрі і два теоретичні блоки у другому семестрі. Кожна тестова контрольна робота (з відповідної теми і підсумкова за чверть) оцінюється у 100 балів. Так само оцінюється участь у семінарах і виконання індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка за чверть вираховується як середньоарифметична з усіх видів завдань і вноситься у журнал.

Підсумкова оцінка за півріччя складається з середньоарифметичних оцінок за дві чверті і може бути зарахована як екзаменаційна за умови вчасного виконання усіх видів завдань.

При відсутності поточного результату здобувач виконує підсумковий тест за кожний семестр, який складається з 60 тестових завдань, які приймаються за 100%. Підсумковий результат вираховується системою MOODLE у відповідному відсотку, який є фінальною оцінкою за семестр.

Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Іспит відбувається у письмовій формі; білети для підсумкового контролю містять 60 тестових питань. Правильна відповідь на всі запитання тестової частини оцінюється у 100%. Підсумковий результат вираховується системою MOODLE у відповідному відсотку, який є фінальною оцінкою. Максимальна кількість балів за екзамен – 100.
--	--

Поточний контроль	Охоплює матеріали лекційного курсу. Містить тести. Максимально оцінюється у 100 балів за кожну навчальну чверть.
--------------------------	--

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю:
Критерії оцінювання **індивідуального завдання** включають:

- правильність виконання тестів;
- вміння використовувати інформаційні джерела для виконання індивідуального завдання;
- правильне оформлення індивідуальної роботи (есе) та своєчасне її подання (зниження оцінки).
-

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://inlnk.ru/xvgyx>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика. Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану корпоративну університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання підсумкового оцінювання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять. Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням з керівником курсу.

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Zienkin M., Prymakov K., Stavchenko S., Vysotskyi O. Legitimation Technologies as Factors of Political Mediation // European political and law discourse. 2025. Volume 12. Issue 2. P. 41-53. <https://doi.org/10.46340/eppd.2025.12.2.4>.
2. Zienkin M., Artemenko Y., Novorov Y., Maksymova I., Kostiuk V. The Impact of Conflict on Contemporary Global Dynamics: Integration, Globalisation, and Polarisation Trends // Multidisciplinary Reviews. Том. 7 (2024), e2024spe030 <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe030>.
3. Андрющенко Т., Зеленін В. Психологія політичної пропаганди. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. К., 2022.
4. Білецька Т. В., Купчишина В. Ч. Політична психологія : навчально-методичний посібник. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2022. 184 с.
5. Зенкін М.В. Вплив емоційного контенту соціальних мереж на політичну поведінку виборців // The VII International scientific and practical conference «Current problems of modern inventions and theories», October 13-15, 2025. Sofia, Bulgaria. P. 112-116.
6. Зенкін М.В. Глобальні виклики та їх вплив на формування зовнішньої політики України у сучасних умовах // International scientific-practical conference “Modern science: problems, prospects, innovations”: conference proceedings (Aarhus, Denmark, December 21, 2024). Aarhus, Denmark: Scholarly Publisher ICSSH, 2024. С.52-55.
7. Зенкін М.В. Проблема державного устрою і поділу і поділу влади в теорії Б.М. Чичеріна // Актуальні проблеми політики. Збірник наукових праць. 2021. Вип. 68. С.58-63
8. Зенкін М.В. Роль громадянського суспільства у формуванні демократичних практик в Україні: виклики війни та перспективи відновлення // Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Modern problems of science and technology» (January 20-22, 2025. Tallinn, Estonia). European Open Science Space, 2025. P. 76-81.
9. Зенкін М.В., Гороховський Д.І. Еволюція української політичної системи після здобуття незалежності // Politicus. 2024. №4. С. 51-56.
10. Зенкін М.В., Кулик В., Саламаха І. Демократичні і авторитарні режими в умовах соціальних і економічних криз // Національні інтереси України. 2025 № 5(10) С. 1357-1369.
11. Зенкін М.В., Майданський І. Антикризові стратегії формування політичного іміджу в умовах війни український досвід 2022-2024 років // Публічне управління і політика. 2025. № 4(8). 10 с.
12. Зенкін М.В., Майданський І. Харизматичне лідерство у політиці: аналіз феномену та його вплив на масову свідомість // «Національні інтереси України». 2024. №3 (3). С. 496-506.

- 13.Зенкін М.В., Первий Г.Л. Постреволюційна хода українських політичних партій (постановка проблеми) // Помаранчева революція та Революція Гідності – ключові події сучасного українського націотворення. Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції / за ред. В.В. Масненка, Ю.П. Присяжнюка. Черкаси: Вид. Ю. Чабаненко, 2025. С. 83-86.
<https://surl.li/gzuviu>
- 14.Зенкін М.В., Саєнко В.В., Солоненко О.А. Проблеми політичної легітимності в умовах авторитаризму // Український політико-правовий дискурс. 2025. № 8.
- 15.Кадлубович Т.І. Людина і політика: Навчальний посібник. К., 2019.
- 16.Козирєв М.П. Політична психологія: навч. посібник / М. П. Козирєв. Львів, 2018.
- 17.Лазор К. П. Політична психологія. Одеса, 2019.
- 18.Москаленко В.В. Політична психологія: навчальний посібник для вищої школи. Х., 2017.
- 19.Остапенко М. А. Політична культура суспільства: навч. посіб. К., 2008.
- 20.Політологія. Модульний курс для студ. вищ. навч. закл.: навч. посіб. / Б.О. Галь, О.В. Єгорова, М.В. Зенкін та ін. – 3-тє видання переробл. і допов. – Д.: Національний гірничий університет, 2013.
- 21.Політологія. Навчальний посібник (для студентів усіх форм навчання) / Л.М. Мельник, І.А. Дужа, І.М. Грек. – Біла Церква, 2022.
- 22.Рудакевич О. Етнополітичні орієнтації сучасних українських партій // Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. Вип. 22. С. 149–155.
- 23.Рудакевич О.М. Політична культура: теорія, проблеми, перспективи. К., 2013
- 24.Требін М.П. Теорія міжнародних відносин. К, 2022.
- 25.Точицький М.С. Поняття політичної культури у світлі сучасних політологічних дискусій // Політікус. 2019. Вип. 6. С. 49-59.
- 26.Шайгородський Ю. Ж. Політична культура як чинник розвитку демократичного політичного режиму в Україні. // Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні. Київ: ІПіЕнД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2021. С. 304-351.

Інтернет ресурси

1. <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=4015> – курс на сайті дистанційної освіти.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Бібліотека Гумер. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/istrp/index.php
4. Фонд «Демократичні ініціативи» // Веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/>

5. Українське демократичне коло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polityka.in.ua/info/404.htm>
6. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html>
7. Урядовий портал <http://www.kmu.gov.ua/control/>
8. Офіційний портал Верховної Ради України <http://iportal.rada.gov.ua/>
<http://www.president.gov.ua/> Офіційне представництво Президента України
9. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України – <http://www.nplu.kiev.ua/>
10. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України – <http://www.ipiend.gov.ua/>
11. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень – <http://www.ucipr.kiev.ua/>
12. Сайт Українського центру політичного менеджменту – <http://www.politik.org.ua/>
13. Сайт журналу «Віче» – <http://www.viche.info/>